

Rauman kaupungin kaavoitus
kaavoitus@rauma.fi

Viite Lausuntopyyntöne 28.3.2024

Aihe Vanhan Rauman asemakaavamuutoksen (AK 01-102) luonnoksen toinen vaihe

Satakunnan Museolta on pyydetty lausuntoa koskien Vanhan Rauman asemakaavamuutoksen luonnoksen toista vaihetta. Vuodesta 1991 UNESCO:n maailmanperintökohteena ollut Vanha Rauma edustaa ainutlaatuista pohjoiseurooppalaista puukaupunkirakentamista. Vanha Rauma muodostaa hyvin säilyneen, autenttisen kokonaisuuden ja jonka rakennuskannassa on havaittavissa myös historiallisia kerrostumia kauppakaupungin kehityksestä. Katuverkosto periytyy osin keskiajalta. Kokonaisuus on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009).

Maailmanperintökohteen tulee täyttää eheyden ja autenttisuuden vaatimukset ja kohteella pitää olla asianmukainen suojele- ja hallintojärjestelmä kohteen säilymisen turvaamiseksi. Vanhan Rauman yleismaailmalliset erityisarvot on kirjattu retrospektiivisessä OUV-dokumentissa, joka on hyväksytty maailmanperintökomitean kokouksessa vuonna 2014.

Kaavaselostuksen mukaan asemakaavamuutoksen tavoitteena on uudistaa Vanhan Rauman asemakaava huomioiden alueen arvot valtakunnallisesti merkittävänä rakennettuna kulttuuriympäristönä ja maailmanperintökohteena. Asemakaava asettaa tavoitteet ja määrittää reunaehdot Vanhan Rauman vaalimiselle, muutoksille, korjaamiselle ja rakentamiselle. Vaikka Vanha Rauma on maailmanperintökohde ja maailmanperintökohteiden suojelusta ensisijaisesti vastaa valtio, ei alueesta ole laitettu vireille rakennusperinnön suojelusta annetun lain mukaista suojeluesitystä. Näin ollen ainut väline Vanhan Rauman maailmanperintökohteen suojelemiseksi on asemakaava. Tämä asettaa asemakaavalle erityisiä vaatimuksia muun muassa sen tarkkuustasosta. Asemakaavamuutoksen tavoitteena on varmistaa Vanhan Rauman yleismaailmallisten erityisarvojen (OUV) säilyminen.

Suunnittelualue käsittää koko maailmanperintöalueen sekä pieniä osia sen suoja-alueesta. Asemakaavamuutoksessa luonnosvaihe on jaettu kahteen osaan. Ensimmäisessä vaiheessa käsiteltiin suojelumerkinnot, rakennusoikeus ja käyttötarkoitukset. Nyt lausuttavana olevassa toisessa vaiheessa käsitellään mm.

liikenne, tarkemmat suojelumääräykset ja aluetta koskevat erityismääräyksiksi nimetyt korjaus- ja rakentamistapamääräykset.

Satakunnan Museon on lausunut kaavaluonnoksen ensimmäisestä vaiheesta 6.4.2023. Museo on lausunnossaan käynyt läpi suunnittelualueen kaavatilanteen, toteutetut selvitykset sekä arvot eikä toista niitä enää tässä yhteydessä. Lausunnossaan museo näki erittäin hyvänä, että Vanhan Rauman suojelumerkinnät saatetaan ajantasaisiksi. Museo myös näki, että ensimmäisessä luonnosvaiheessa esitetyt suojelumerkinnät vastasivat alueella toteutetuissa kattavissa selvityksissä osoitettuja tuloksia. Lisäksi museo totesi yhtyvänsä Museoviraston näkemykseen alueen korjaus- ja rakentamistapamääräysten päivityksen tarpeesta sekä siitä, että näissä on otettava kantaa sekä turvattava myös sisätilojen säilyminen tarpeellisilta osin. Satakunnan Museo kehotti kiinnittämään erityistä huomioita torille osoitetun uudisrakennuksen mittakaavaan, massoiteluun sekä yksityiskohtiin ja miten kokonaisuus soveltuu ympäristöönsä.

Satakunnan Museon kannanotto

Vanhaa Raumaa ja sen suoja-aluetta koskevissa asioissa antikvaarinen viranomainen on Museovirasto. Satakunnan Museo on toiminut alueella selvitysten tekijänä ja osallistunut alueen arvottamisesta ja arvojen huomioimisesta käytyyn keskusteluun jo osayleiskaavavaiheessa. Tässä lausunnossa museo ottaa kantaa tämän roolin mukaisesti lähinnä näihin kysymyksiin. Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta lausunnonantajana on vain Museovirasto.

Vanha Rauma on Suomessa poikkeuksellinen ja kansainvälisesti merkittävä kokonaisuus, jonka autenttisuuden, eheyden, historiallisen todistusvoiman sekä elinvoimaisuuden säilymisellä on merkittävä vaikutus Rauman kaupungin identiteetille sekä vetovoimalle.

Vanhan Rauman arvot muodostuvat erityisesti alueen historiallisista rakennuksista, joissa yksityiskohtien lisäksi korostuu perinteiset rakennustavat sekä -materiaalit. Niiden vaaliminen sekä säilyminen nousee keskeiseen asemaan alueen erityisarvojen säilymisen sekä kokemisen kannalta. Muussa tapauksessa on todellisenä uhkana, että alueen arvokkaat, maailmanperintöstatukselle keskeiset ominaispiirteet tulevat häviämään.

Satakunnan Museo pitää erittäin hyvänä, että kaavaluonnoksessa huomioidaan myös Vanhan Rauman historiallisesti merkittävät kerrostumat sekä alueen arkkitehtonisesti laadukas moderni rakennuskanta.

Kaava-aineiston liitteenä toimitetussa erityismääräysten luonnoksessa mainitaan: *jokainen Vanhan Rauman tontti rakennuksineen on oma ainutkertainen yksilönsä. Rakentamiseen ja korjaamiseen pitää näin ollen paneutua tapauskohtaisesti.*

Hyvin ulkoasultaan säilyneiden ja historiallisesti todistusvoimaisten rakennusten lisäksi Vanhan Rauman alueella rakennusten sisätiloja on säilynyt kiinteän sisustuksen osalta 1800-luvulta tähän päivään. Sisätilojen säilymiseen ja niiden vaalimiseen kiinnitetään huomiota tarvittavilta osin myös kaavaluonnoksen kaavamääräyksissä sekä erityismääräyksissä.

Satakunnan Museo pitää erittäin tärkeänä, että kaavamääräysten lisäksi on rakentamista ja korjaamista ohjaamassa selkeät sekä kattavat erityismääräykset. Samalla turvataan alueen tähän päivään asti jatkunut alueen ominaispiirteiden sekä perinteisten rakennustapojen sekä materiaalien vaaliminen sekä säilyminen. Ajantasaiset kaavamääräykset sekä niitä tukevat erityismääräykset tulevat museon näkemyksen mukaan monin tavoin selkeyttämään tilannetta. Museo pitää myös tärkeänä, että Vanhan Rauman erityiselin vastaa edelleen asemakaavan toteutumisen ohjaamisesta ja valvomisesta.

Kuten Satakunnan Museo totesi jo kaavaluonnoksen ensimmäisen vaiheen lausunnossaan, Vanhan Rauman kokonaisuus sisältää myös erilaisia historiallisia kerroksia sekä tyylejä. Näiden ominaispiirteiden säilymisen kannalta on erityisen tärkeää, että alueella säilyy myös liiketoimintaa. Vanha Rauman yleismaallisissa erityisarvoissa (OUV) on mainittu liikerakennukset tärkeänä osana kokonaisuutta. Liiketoiminta muodostaa alueella myös merkittävän, historiallisesti todistusvoimaisen kerrostumansa.

Rakennusten käyttötarkoituksen muuttamisen mahdollistaminen - kuten liiketilojen muuttaminen majoitustiloiksi – tulee kuitenkin harkita erittäin tarkkaan. Käyttötarkoituksen muutos aiheuttaa hyvin todennäköisesti uhkaa rakennusten ominaispiirteiden ja arvojen säilymiselle. Myös kaavan vaikutusten arvioinnissa mainitaan: *On mahdollista, että majoituskäyttö aiheuttaa sellaisia teknisiä ratkaisuja, jotka heikentävät rakennuksen kulttuurihistoriallista arvoa.* Kaavaluonnos mahdollistaa majoituskäytön kaikkiaan seitsemässä suojeltavaksi osoitetussa rakennuksessa, joka on melko huomattava kasvu nykytilanteeseen nähden. Edellä mainittuihin seikkoihin viitaten Satakunnan Museo esittää, että majoitustilojen määrää tulee vielä harkita.

Torille osoitettu uudisrakennusala on Satakunnan Museon näkemyksen mukaan edelleen melko kookas ja rakennuksen toteutus tulee harkita erityisen huolellisesti. Arkkitehtuurin laadun lisäksi Raatihuoneen keskeinen aseman säilymiseen sekä ympäristön mittakaavaan tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Lopuksi Satakunnan Museo toistaa jo ensimmäisessä luonnosvaiheessa esittämänsä kannan pitäen erittäin hyvänä, että sekä valtakunnallisesti että kansainvälisesti merkittävän Vanhan Rauman asemakaava-alueen suojelumääräykset sekä erityismääräykset saatetaan ajantasaisiksi poikkeuksellisen arvoalueen edellyttämällä tavalla.

Satakunnan Museolla ei ole toimialansa puitteissa muuta huomautettavaa asemakaavaluonnoksen toisesta vaiheesta.

Satakunnan Museo

Museonjohtaja (sij.) Akuliina Aartolahti

Tutkija Olli Joukio

Tiedoksi

Varsinais-Suomen ELY-keskus/kirjaamo, Päivi Valkama, Kirsti Virkki
Satakuntaliitto/kirjaamo, Susanna Roslöf, Daniel Nagy
Museovirasto/kirjaamo

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti Porin kaupungin asianhallintajärjestelmässä